

Forfatter: Kierkegaard, Søren

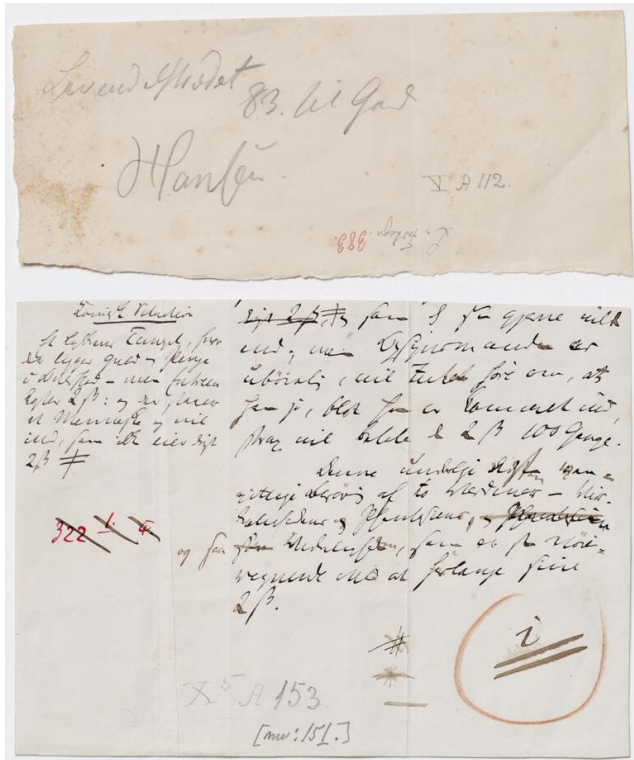
Titel: Diverse

Citation: Kierkegaard, Søren: "Diverse", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p440-txt-shoot-ida511add9-7253-4e6d-934d-a3802cacc0ea.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

P440:440

29. Øverst Papir 440, bl. [1r]; nederst Papir 311, bl. [1r]
Lavendelstrædet

83. til Gaard

Hansen.

P440:441

Forskjellen mell. το ειναι - og το ον. Forvexlingen i den hegelske Philosophie, en rigtig Bemærkning desangaaende af R. Nielsen i hans propedeutiske Logik.

P440:442

Paa Kirkegaarden.

.... Og naar Du vil gaae derud tidligere paa Formiddagen, naar Solen livligt titter mellem Grenene, da vil Du finde Alt saa pynteligt. De smaae Familier have hver sit lille Stykke for sig, omtrent lige stort. Thi i Livet er det vel hændt, at en Familie har maattet indskrænke sig, men i Døden maae de Alle; og i Livet kan det vel lykkes en Vældig at brede sig, men i Døden maae de Alle indskrænke sig. Lidt Forskjel er der dog, som en spøgefuld Erindring om den Forskjel, der var saa uhyre stor i Verden; er her en Forskjel, saa er det som en Alen eller halvanden Alen, at den Ene har mere end den Anden. At have en Blomst paa sin Grav er allerede en stor Forskjel, og at have et Træ

paa den er Velhavenhed, – ak, saaledes vender Livet i Døden tilbage, thi i Barndommen var jo det at eie en Blomst allerede meget, og at eie et Træ det Overordentlige.

Selv midt i Dødens alvorlige Betragtning maa man smile ikke over Ligheden for Alle, men over, at der dog vil være Forskjel.

P440:443

Jeg udbeder mig Læserens Velvillie; holder mig forvissat om, at Enhver kan forstaae mig, hvis han vil; jeg gjør kun een Forudsætning: den, at man er enig med mig om, at Danmark er et lille Land. Antager Nogen, at Danmark er lige saa stort som Fran[k]rig Engelland, er en af de store Magter i Europa, saa seer jeg mig ude af Stand til at kunne gjøre mig forstaaelig for ham.

Danmarks indre Ulykke egl.

dets eneste.

At der i D. ikke gjøres en absolut Forskjel mell. offentlig Mening og Bysnak. Offentlig Mening er en Instants, selv om man er uenig med den, skal man dog udtrykke en vis Respekt – aldeles at foragte den og udtrykke denne Foragt er Forbrydelse. Men lige det Modsatte er Tilfældet i Forhold til prentet af Tusinder og Tusinder læst og udbredt Bysnak, det skal man udtrykke den dybeste Foragt for, og det er en Velgjerning, især i D., hvor der consumeres en saa uhyre Masse Piat, at det egl. bliver D^s Undergang, at omkomme i og qvæles i Piat, Smaalighed, naar D. ganske er gaaet op i Kiøbh. og Kiøbh. blevet en Kjøbstad. – Rædsomme Tvetydighed, at hvad der [er] en Velgjerning, at det paa Grund af Forholdenes Charakterløshed, kan blive anseet for en Forbrydelse.

Den Presse som udbreder Piat, Bysnak, Bagvaskelse – den litteraire Prostitution.

Den der har seet hvorledes den har virket demoraliserende – Ungdom – Tjenesteklasse – trængt ind i alle Forhold.

Den der har seet, hvilke Afskyeligheder der i al Stilhed er øvet ved denne Presses Misbrug. – Den der har seet – nu, ja den angrebne Mand, han holdt sig stolt opreist, men Hustruen – Den, der har seet hvad Hustruen leed i Stilhed! Den der har seet – nu ja, Mand og Hustrue fandt i Foreningen Styrke til at opløfte sig og maaskee var Hustruens Tilskud til den Forening, som bar dem, ikke det mindste: men Børnene – Den, der har seet, hvad Børnene leed i Stilhed, den Krænkelser, at høre Forældrene saaledes omtalte. Den, der har seet, som man taler om en Druknendes Blik, dette næsten brystne Blik fra en Ulykkelig, der forgjebes anraabte Slægten om Retfærdighed, forgjebes, han var offret til ved sin Lidelse at pirre – forbarmende Gud – at pirre Latteren. Den, der har seet – nei det har jeg dog ikke seet, jeg har endnu ikke seet Gravene aabne sig, men jeg har seet Graven lukkes over En, hvem Pressen havde myrdet. Det forstaaer sig, der blev ved Graven Intet talet derom, Læge Attesten lød paa en naturlig Død, og hvilken Aarsag. O, disse Pressens Offere de ere ublodige, det er ikke som naar En bliver overfaldet paa Landeveien og myrdet, hvor det bliver vitterligt, at det var et Mord, Politiet styrter til o: s: v:, hvor Lægen kan see, at Saaret var dødeligt, istedetfor at Pressens Offere egl. i Henseende til Dødens Aarsag spotte Lægekunsten. Men gjælder det om nogen Skyld, at Samfundet bærer Ansvar, da just om Pressens Offere. En anonym Usling gjør egl. de Medlevende til de Skyldige, det er ikke ham, men det er dem der dræber de Ulykkelige. Ja i Sand[hed] Enhver der har subscriberet paa den Forfølgelse, der myrdede ham, Enhver der har læst det, Enhver der har fortalt det videre er medskyldig i hans Mord.

Den der har seet det han forstaaer at det var en Velgjerning, at gjøre Alt for at standse.

O, usle Goldschmidt! Man kan blive hidsig, gjøre Uret: men dersom jeg maatte tilstaae mig selv, at jeg een eneste Gang i mit Liv, skjult bag en Sjouer – husk vel paa det: skjul[t] bag en Sjouer! – havde krænket et eeneste Msk.: saa døde jeg af Undseelse. Og saa i 6 Aar, een Gang hver Uge; i 6 Aar – o, som man taler om en Rytter, der rider flere Heste ihjel, saaledes ladende een Sjouer falde efter den anden, bestandig en ny Sjouer bestandigt den samme usle G. bag ved den ny Sjouer!

I 6 Aar! Og nu vil han saadan udenvidere være anstændig Forfatter! Retfærdige Gud; en Qvinde,

maaskee bedaaret ved Smiger, maaskee endog forført ved Ægteskabsløfte: dog det er det Samme, hun bliver forført – og nu er hendes Liv for evig forspildt her paa Jorden. O og efter 6 saadan Aar mener man udenvidere at blive anstændig.

Og hvad skulde saa den Art Presse til i Danmark. Tag en fransk, en engelsk, kort en europæisk Statsmand, tænk Dig Guizot, Lamartine kort hvem Du vil, og tal med ham om hvad man kalder den litteraire Prostitution i de europæiske Stater – og Du skal høre han siger: lad os ikke røre derved, det er ret egl. Partie honteuse, et nødv. Onde. Fortæl ham saa, at der høit mod Nord ligger et af Naturen paa enhver Maade velsignet Land, et lykkelig begavet lille Folk – dog det vedkommer ikke Sagen, fortæl ham, at der høit mod Nord ligger et lille Land som væsentligen ikke kjendte til Sligt men saa længe saae derpaa til man besluttede – at indføre det i Landet – at indføre det!!! Man fik den Idee, at man ikke var rigtig Stat, naar man ikke havde det med, og man indførte det – man studerede Udlandet for at see hvordan man anlægger Sligt – og saa var der En, der til stor Glæde for Landet indrettede det Hele med den litteraire Prostitution, vi fik Prostituerede, en Ruffer, som kjøbte unge Msker til at offere deres Smule Talent paa den Maade o: s: v:: vilde hiin Statsmand ikke troe, at det var en Daarekiste.

Og hvad er Følgen deraf? Følgen er, at vi fik Pøbel, det har D. aldrig før havt.

O, at jeg nu kunde, som jeg ønskede det, bevæge hver eneste Dansk til dog at elske sit Fødeland, til ikke med Djævels Vold og Magt at ville dets Undergang.

Men vil ingen Anden tale, saa vil jeg jeg vil til mine øvrige Forbrydelser mod Danmark føie denne fortsatte: med enhver Opoffrelse at ville aabne de Danskes Øine, for hvad der maa blive Landets Undergang.

Landet er et lille Land. – Gemytlighed er conditio sine qua non. I samme Øieblik man anlægger et stort Lands Proportioner er Danmark sprængt.

Vi maae paa enhver Maade forhindre Piat og Bysnaks Udbredelse, netop for at redde Noget man kunde kalde den offentlige Mening. Skeer det Modsatte, bliver Piat og Bysnak den offentlige Mening saa er Danmark gaaet under.

Jeg, for min Deel, er mig ikke bevidst nogensinde at have hidtil collideret med den off. Mening. Men med Bysnak og Piat er jeg mig bevidst (til min salige Glæde, og til min ubeskrivelige Trøst i mit Døds Øieblik) at jeg redelig og ærlig har, ikke saa meget stødt den for Hovedet, som slaaet den for Panden ∴ at jeg har gjort Danmark en Velgjerning.

Skulde jeg nogensinde komme i Collision med den offentlige Mening, skal jeg altid vide at udtrykke, hvad den er, at den er en Instants, selv om den muligen feilede.

P440:444

Der kunde skrives en heel Bog, hvis jeg vilde fortælle, hvor opfindsom jeg har været for eksisterende at narre Folk.

I den Tid, da jeg læste Correctur af Enten – Eller og skrev de opbyggelige Taler havde jeg saa godt som ingen Tid til at gaae paa Gaden. Da brugte jeg et andet Middel. Hver Aften, naar jeg kom udaset hjemme fra og havde spist hos Mini, var jeg 10 Minutter i Theatret – ikke et Minut mere. Almindelig kjendt som jeg var, regnede jeg paa, at der nok var adskillige Sladder-Munde i Theatret, som nu vilde fortælle: hver evige Aften er han i Theatret, han bestiller ikke Andet. O, I kjære Sladdermunde, hvor jeg takker Eder, uden Eder havde jeg aldrig naaet hvad jeg vilde.

Ogsaa for min fordums Forlovedes Skyld gjorde jeg dette. Det var mit tungsindige Ønske at blive forhaanet om muligt, blot for at tjene hende, blot for at hun ret skulde kunne gjøre mig Modstand. Saaledes var der fra alle Sider en salig Overeensstemmelse i min Sjæl med Hensyn til at ville paa den Maade svække Indtrykket af mig.

P440:445

[a] Antydet i en ældre Journal.

En Slags Fabel

eller

en simpel Fortælling.

Dandsers-Selskab. De Fleste af dem vare saadan almindelige Dandsere, der i Elevationens Spring kunde hæve sig omtrent fra Linien. Men der var een af dem som i Elevationens Spring kunde hæve sig . Han var af Alle anseet for den første Dandsers, Beundringens Gjenstand, som altid hilsedes med Jubel, altid høstede stormende Bifald. Saa var der endnu en Dandsers i hiint Selskab i hiin Kjøbstad; han kunde i Elevationens Spring hæve sig omtrent fra Linien. Han var imidlertid ikke blot ikke første Dandsers, nei han var ikke engang Dandsers, men kun Surnumerair, og benyttedes endogsaa i denne Egenskab saa sjeldent som muligt, da Directionen neppe vovede at bruge ham. Saasart han kom frem og gjorde sit Spring, grinede Parterre og Gallerie, hujede og støiede, peeb i Fingrene ad ham, smeed Frugt og hvad man ellers havde ved Haanden paa ham, Alt i den Mening, at hans Præstation var en Art Galskab eller Besathed, at Mennesket egentlig burde indespærres som Sindssvag. Thi at *denne* Dandsers Præstation, at just *den* var det Overordentlige, det kunde da Mængden med sin bedste Villie ikke faae i sit Hoved. At Noget, der var saa himmelvidt forskjelligt fra det Almindelige, Noget, der var saa himmelvidt forskjelligt fra den Dandsers Præstation, der af Alle ansaaes for den Første og beundredes:^b nei, det kunde Mængden ikke fatte; noget Saadant, sluttede Mængden, maa være Afsindighed. Og der var heller Ingen, som søgte at oplyse Mængden om dens Vildfarelse. Den saakaldte første Dandsers (hvem vi her ville kalde A i Modsætning til denne anden Dandsers, som vi ville kalde B) havde jo være[t] nærmest dertil, men han vogtede sig vel – af gode Grunde.

Dandseren A sagde ved sig selv. »At B. præsterer det Overordentlige, seer jeg meget godt; men vilde jeg gjøre Menneskene opmærksomme derpaa, saa var jeg da gal. Selv føler jeg det vel stundom som et Forræderie af mig; men det gjælder her ikke om en Ubetydelighed, det gjælder om Alt. Blive Menneskene opmærksomme paa ham, og at det er det Overordentlige, saa er jeg saa godt som Ingenting, istedetfor at jeg nu (priset være Mængdens Uforstand, og den Opfindelse, at Mængden er Dommeren) er Alt – han noget halvgalt, forrykt Noget. Sandt nok, endog det, at jeg kan udmærke mig fremfor de andre Dandsere, skylder jeg ham, eller at jeg har gaaet i Skole hos ham. Men det veed Ingen – og det maa forties. Dette lader sig ogsaa let gjøre, naar jeg blot tier; thi han er for stolt til at sige et Ord, eller blot at ymte derom – før skulde en død Mand falde paa at snakke af Skole^[c] end han at sige eet eneste Ord, eller med en Mine at forraade det Mindste. Og dernæst, selv om han sagde det, Mængden vilde ikke forstaae ham. Snurrt nok, det har han selv gjort mig opmærksom paa – for at vise mig, hvor tryk og sikker jeg kan være i Bedraget. Overhovedet behøver jeg blot at spørge ham, om det Klogeste jeg kan gjøre (hvilket er det Skadeligste for ham), da siger han mig det selv; og Ingen veed det, som han. Inderst inde i sit stille Sind foragter han mig vistnok; men hans Inderst-Inde er som udenfor Verden, det er som om en Mand i China foragtede mig. Og endeligen han er for stor og for stolt til at bryde sig om nogensomhelst

[c] eller at gjøre Miner

Anerkjendelse, eller rettere stor og stolt nok til just at finde Tilfredsstillelse i dette vanvittige Forhold. Deraf profiterer jeg; og hvo veed, maaskee er han inderst inde for ophøiet til endog at foragte mig; men vist er det, han omgaaes mig altid meget venskabeligt.«

Dandseren B. derimod sagde ved sig selv. »Det følger af sig selv, at jeg har det i min Magt at slaae saaledes af, at jeg kun hæver mig i halv Høide fra Linien^d – saa er jeg Beundringens Gjenstand. Det kunde ogsaa være fortjent Straf over den Forræder, som nu er N° 1 ved at fortie Sandheden. Men at dandse er min Kunst og at kunne er min Genialitet en høiere Magts Gave, som redeligt og ærligt skal udtrykkes for hvad den er, det Modsatte er et Forræderie mod Forsynet.« – »I Betragtning af, at jeg lever i en Kjøbstad« sagde han til sig selv »kunde det næsten menneskeligt talt kaldes en Pligt mod mig selv, at slaae Noget af; jeg kunde jo ogsaa slaae saa meget af, at jeg blev den beundrede første Dandser, og saa lidt efter lidt vænne Menneskene til at forstaae det Overordentlige. Men nei, dette er en foragtelig Klogskab, hvormed man ikke gudfrygtigt elsker sin Genialitet, men feigt og usselt elsker sig selv.« Saa blev han sig selv tro i at opretholde sin Overordentlighed; saaledes levede han, saaledes døde han – ak, ogsaa en Dandser kan blive Martyr.

Moral.

De ligefremme Comparationer: *større, størst*, dette Større, Størst er hvad der gjør Lykke i Verden, er Gjenstand for Beundring, o: s: v:; thi dette Større, Størst er blot Grads-Forskjel, quantitativ Bestemmelse indenfor den fælles Qvalitet og Maalestok med det større Antal Mennesker – og Menneskenes Beundring er^e væsentligen Selvkjerlighed. *Det Overordentlige* er: den forskjellige Qvalitet. Det Overordentlige har det naturligviis i sin Magt, feigt og verdsligt at skjule, hvilke overordentlige Kræfter det har, at slaae saa meget af, at det bliver et Allerstørst i Forhold til Størst; Gjør det ikke det, elsker det Gud og Sandheden, ærer det takkende Gud ved at være hvad det er heelt og fuldt: saa er det eo ipso Martyr. Saaledes vil det altid gaae det Overordentlige i en Kjøbstad – og hvad er vel hele denne Verden Andet end en Kjøbstad, hvor Mængden, som Intet forstaaer og ingen Maalestok har, mindst for det Overordentlige, er Instanten; og hvor de Enkelte, der indtage Positionerne: Større, Størst i Sammensværgelse med den uvidende Mængde selvkjerligt forraade det Overordentlige. Dog Mere kan man ikke med Billighed forlange af Større og Størst; thi Den der, naar han selv er »Større« eller »Størst«, i Sandhed anerkjender det Overordentlige, han har – en overordentlig Resignation, og var saaledes selv i en

d altsaa kun en lille Kjende høiere end A

e , som alt Menneskeligt i Almindelighed,

[f] det har det i sin Magt at tage et klogt Hensyn til, at det jo er de medlevende Mennesker der afgive Instanten, som bedømmer det Overordentlige; det har det i sin Magt, falskt at udgive sig selv, ved at opgive, hvad der, som Tjenende, ethisk svarer til det Overordentlige: Ophøiethedens og Selvfornegtelsens Hensynsløshed.

g I denne Verden er Collisionen, ikke som om Verden hader *det* Overordentlige, nei men Verdens Misundelse retter sig uforandret mod hver Den, der samtidigt er og vil være det Overordentlige, altsaa mod *den* Overordentlige, mod *den samtidige* Overordentlige; dog har naturligviis Verdens Misundelse paa en Maade den Fortjeneste af Sandheden, at den bidrager til at gjøre det aabenbart, naar Nogen uberettiget vil være det Overordentlige.

anden Sphære det Overordentlige. I Idealitetens Verden, i en Ynglings Phantasie er der ingen Collision; der gjælder det: er Du det Overordentlige, da stræb Du blot ganske nøiagtigt at være det, saa er der i al Evighed ingen Tvivl om, at Du jo ogsaa vil gjælde for det Overordentlige. Anderledes i denne Verden, hvor derfor en Yngling, som var det Overordentlige, vilde komme i en tragisk Misforstaaelse: han vilde anstrenge sig mere og mere, opoffre sig mere og mere i den Formening saa at naae Anerkjendelsen, elskeligt uvidende om, at han modarbeidede sig selv, blot mere og mere fremskyndede sin egen Undergang, fordi der for det Overordentlige er i denne Verden kun een Vei til Lykke og Anerkjendelse, det at slaae af.⁹ I denne Verden er Collisionen, og er den, at det Overordentlige colliderer med den Egoisme, som er den uvidende Mængdes, og med den Egoisme, som er de noget mere Videndes Misundelse. Og denne S sammensværgelse: Mængdens Uvidenhed og de Videndes Misundelse er det Overordentliges Martyrium. Den uvidende Mængde bliver i Almindelighed den aabenbar Skyldige, der forhaaner, forfølger, ihjelslaaer det Overordentlige; men de Videndes Misundelse, der i skjult Forræderie, lumsk holde sammen med Mængdens Uvidenhed, er en langt forfærdeligere Skyld. For Mængden maa der, og saa sandt, bedes: tilgiv dem, de vide ikke hvad de gjøre. Men hvorledes skal der bedes for de Vidende, der vistnok ikke gjøre det, men meget godt vide, hvad Mængden gjør, og ikke forhindre det!

P440:446

En in[d]stændig Opfordring

af

S. K.

Høitideligt har jeg een Gang for alle bedet, om man ikke vilde iagttage dette, om man, forsaavidt man overhovedet vil citere noget af mine Skrifter, hvis det er et pseudonymt - om man da vil citere Pseudonymen. Bekymret bærer jeg som Forf. et stort Ansvar, derfor gjør jeg saa villigt Alt, hvad jeg formaaer for at betrygge at Meddelelsen bliver sand. Og paa den anden Side, det er dog saa let at efterkomme, saa jeg synes man gjerne kunde føie mig deri. Det er Frugten af lang Overveielse, hvorfor og hvor jeg bruger Pseudonym; jeg kunde gjerne skrive hele Bøger derom. Men iagttages denne Forskjel ikke

ved Citationen saa frembringes der Forvirring stundom Meningsløshed.

Det Ansvar, at gjøre Indsigelse hver Gang det alligevel skete, havde jeg rigtignok et Øieblik tænkt at kunne paatage mig, deels fordi den danske Literatur er saa lille, og deels fordi jeg paa en Maade har staaet og været sat udenfor Literaturen. Men deels kan det jo dog ikke hjælpe at jeg gjør Indsigelsen bagefter, thi naar det er gjort, er det gjort; og deels indseer jeg dog nok, at et saadant Ansvar kan man ikke paatage sig.

Saa indskrænker jeg mig til en gjentaget indstændig Anmodning. Sagen ligger mig meget paa Sinde og jeg beder ret indstændigt, om man vilde tage Anmodningen til Følge.